

Asia: VN/7796/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lakiehdotus luottotietolain muuttamisesta

Asiakkuusmarkkinointiliitto (ASML) lausuu jäljempänä lakiehdotuksesta luottotietolain muuttamisen osalta.

ASML pitää perusteltuna esityksen lähtökohtaa, että luottotietotoiminnan sääntelyn voidaan katsoa täyttävän GDPR:ssä tarkoitetun yleisen edun mukaisen tavoitteen. Tämä sallii kansallisen sääntelyliikkumavaran käytön riittävällä laajuudella.

Lakiehdotuksessa esitetään luottotietolain 6 §:n 2 momentin toista virkettä poistettavaksi: ”Rekisteröidyn suostumuksella tietoja saadaan hankkia myös muista tietolähteistä, jos tietojen tällainen käsittely luovuttamista varten on sallittua henkilötietolain ja muun henkilötietojen käsittelyä koskevan lain nojalla.” Yritykset ovat perinteisesti hankkineet tietoa rekisteröidyn suostumuksella muistakin lähteistä. Lain esitöissä tuon säännöksen tarkoituksena on ollut, että luotonantaja voi lainanhakijan suostumuksella kysyä esimerkiksi toiselta luotonantajalta lainan tietoja tai kysyä tietoja muilta yksityisiltä tahoilta, kuten työnantajalta. Jatkotyössä tulisi luottotietolain ydintarkoituksen ja siihen liittyvän yleisen edun toteuttamiseksi varmistaa, että säännös tai ainakin sen perustelut sisältäisi vähintään viittauksen tietosuojaa-asetukseen suostumuksesta käsittelyperusteena. Tällä varmistettaisiin selkeästi toimijakenttään se oikeustila, että tietoja voidaan jatkossakin hankkia suostumuksella myös muista lähteistä.

Luottotietolain 16 §:ssä säännellään luottokelpoisuusarvioinnissa käytettävistä tiedoista. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi tietosuojaa-asetuksen 22 artiklan vaatimusten huomioimiseksi. Momentissa olisi huomioitava erityisesti 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetut suojatoimenpiteet. Ehdotuksen mukaan pykälään tulisi lisäys, jonka mukaan luonnolliselle henkilölle olisi varattava tilaisuus esittää kantansa ja vaatia virheen korjaamista ennen päätöksen tekemistä,

jos arviointitietoa käytetään luottopäätöksen perusteena. Lisäksi luonnollisella henkilöllä olisi oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn luottotietotoiminnan harjoittajan tai luotonantajan puolesta. Perusteluissa todetaan, että luonnolliselle henkilölle ei välttämättä aiheutuisi välittömiä vaikutuksia luottotietotoiminnan harjoittajan suorittaman profiloinnin seurauksena. Perusteluissa viitataan tietosuoja-asetuksen johdantokappaleeseen, jossa rekisterinpitäjää veloitetaan varmistamaan henkilötietojen virheellisyyteen johtavien tekijöiden korjaaminen ja virheriskien minimointi silloin, kun kyse on 22 artiklan mukaisesta automaattisesta käsittelystä.

Tällainen ehdotettu lisäsuoja luonnollisen henkilön ennakkolisesta oikeudesta esittää kantansa ja vaatia virheen korjaamista ennen päätöstä on luotonhakuprosessin kannalta ongelmallinen eikä vastaa tietosuoja-asetuksen sääntelyä automaattisesta päätöksenteosta. Luottotietotoiminnan harjoittajan tekemä arvio luottotietorekisterin sisältämien tietojen perusteella ei sinällään aiheuta tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja oikeusvaikutuksia ja ole siten tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaista automaattista päätöksentekoa. Arviointitieto on käytännössä tietynlainen pisteytys, luokittelutieto tai ennuste, joka tehdään ennen päätöstä luoton myöntämisestä tai myöntämättä jättämisestä. Päätökset itsessään perustuvat aina kokonaisharkintaan, joten tällainen päätösvaihetta edeltäviin arviointitietoihin liittyvä etukäteinen velvollisuus hidastaisi ja raskauttaisi luottoprosessia ja vaarana on, että pisteytysten ja vastaavien käyttö estyisi automaattisessa päätöksenteossa jopa kokonaan.

Tietosuoja-asetuksen mukaan profilointia voidaan tehdä muutenkin kuin osana automaattista päätöksentekoa ja tällöin se ei ole tietosuoja-asetuksen 22 artiklan piirissä. Ehdotettu 16 §:n muutos on siten tietosuoja-asetuksen kanssa ristiriidassa ja hankaloittaisi luottoprosessia tarpeettomasti. Perusteluista ei ilmene, miten ennakkollinen oikeus käytännössä toteutettaisiin ja mihin luotonhakija voisi etukäteisesti ottaa kantaa. Nykyisin luotonhakija voi selvittää hylkäävän luottopäätöksen jälkeen perusteet hylkäykselle ja tarvittaessa hakea luottoa uudelleen korjaavien toimenpiteiden jälkeen. Ehdotettu 16 §:n 1 momentin lopun etukäteisvelvoite tulisi tietosuoja-asetuksen vastaisena poistaa jatkovalmistelussa. Lisäksi muutos 16 §:n 2 momenttiin tarkoittaisi, että elinkeinotoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt rinnastetaan luonnollisiin henkilöihin, kun aiemmin heitä on kohdeltu yrityksinä eikä luonnollisina henkilöinä.

Yrityskytkentätietojen sähköistä luovuttamista koskeva momentti luottotietolain 20 §:ssä ehdotetaan kumottavaksi ja muutettavaksi siten, että kyseisten tietojen teknisellä käyttöyhteydellä tapahtuvalle luovuttamiselle luottotietorekisteristä olisi samat edellytykset kuin muillakin henkilöluottotiedoilla, eli yrityskytkentätiedot rinnastettaisiin muihin henkilöluottotietoihin. Muutosta perustellaan siten, ettei luottotietolain aiemmissa esitöissä ole erityisiä perusteita sille, miksi nämä tiedot tulisi voida luovuttaa löyhemmin perusteiden kuin muitakaan henkilöluottotietoja. Perustelujen mukaan tietoja on mahdollista pyytää suoraan kaupparekisteristä, vaikka tiedot ovat julkisia. Katsomme, ettei yrityskytkentätietoja tulisi kysyä samanlaisella perusteella kuin henkilön maksuhäiriötietoja, sillä käytännössä tämä merkitsisi sitä, että myös näiden tietojen käyttöön olisi pyydettävä luottotietolain mukainen syykoodi ja ne olisi merkittävä lokitietoihin samalla tavoin kuin muidenkin maksuhäiriötietojen käyttö. Tämä aiheuttaisi sen, että yritykset joutuisivat tekemään runsaasti muutoksia järjestelmiinsä ja muuttamaan tapojaan käsitellä näitä tietoja lyhyellä siirtymäajalla, mistä aiheutuisi huomattavasti ylimääräisiä kustannuksia.

Liiketoimintakiellon tiedon luovuttamista (23 §) luottotiedon käyttäjälle rajattaisiin siten, että luovuttamisen tulee olla tarpeen toimeksiannon suorittamiselle, eli tiedon luovuttaminen sidottaisiin voimassa oleviin liiketoimintakieltoihin. Päättyneitä liiketoimintakieltoa koskevaa tietoa ei saisi luovuttaa eteenpäin. Jatkotyössä tulisi arvioida vielä tarkemmin, onko liiketoimintakielto julkisena tietona sellainen tieto, jonka luovuttaminen olisi tarpeen rajata toimeksiantoihin.

Luottotietolain 29 § sisältää tietosuoja-asetuksen 12 artiklaan nähden tarkempia säännöksiä tiedonantovelvollisuuksista. Pykälään ehdotetaan sisällytettävän myös yrityskytKentätiedot, joita nykyisen lain mukaan ei tarvitse tiedottaa. Lisäksi pykälän 2 momenttiin, jossa säädetään luottotietojen käyttäjälle kuuluvasta informointivelvollisuudesta, ehdotetaan muutosta. Momentista poistettaisiin viimeinen virke, jonka mukaan yrityskytKentätiedoista tai yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen hankkimisesta yrityksen sitoumuksenhoitokyvyn arvioimiseksi ei tarvitse ilmoittaa. Tämän poikkeuksen poistaminen tarkoittaisi siis sitä, että luotonantaja ja luottotietojen käyttäjiä koskisi suoraan tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 1-4 kohdan mukaiset velvoitteet. Alun perin informointivelvoitetta yrityskytKentätietojen osalta ei sisällytetty luottotietolakiin, sillä yritystoimintaan osallistuvilla voidaan olettaa olevan tieto yritystoimintaan liittyvien tietojen rekisteröinnistä, eli on pidetty selvänä, ettei yrityskytKentätietojen tiedottamisesta ole tarpeen säätää yhtä tiukasti kuin henkilöluottotietojen rekisteröinnin informoinnin kohdalla. Jatkotyössä tulisikin mielestämme vielä arvioida tietosuoja-asetuksen sallimien poikkeusten soveltumista yrityskytKentätietojen informointivelvollisuuteen.

Lakiehdotus maksupalvelulain 86 §:n muuttamisesta

-

Lakiehdotus rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

-

Arviot luottotietolain/ maksupalvelulain muutosten taloudellisista vaikutuksista yrityksille

Ehdotetut lainmuutokset tarkoittaisivat merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia liittyen rekisterinpitoon, jotka aiheuttaisivat huomattavia kustannuksia yrityksille.

Muut huomiot

-

Ollberg Liisa
Asiakkuusmarkkinointiliitto ry